

**METRO
2035**

DMITRI
GLUHHOVSKI

METRO 2035

Vene keelest tõlkinud Erle Nõmm

 TÄNAPÄEV

Дмитрий Глуховский
Метро 2035
АСТ, Москва 2007

Toimetanud Ene Poll
Kujundanud Villu Koskaru

Agreement by www.nibbe-wiedling.com

© Dmitry Glukhovsky
Tõlge eesti keelde © Erle Nõmm ja Tänapäev, 2017
Kaanekujundus ja kaardid © Heyne

ISBN 978-9949-85-191-1

www.tnp.ee

Trükitud Printon AS trükikojas

Sisukord

1. Siin Moskva	7
2. Metroo	23
3. Toru	39
4. Tasu	55
5. Vaenlased	71
6. Kaheksa meetrit	91
7. Tsvetnoi	109
8. <i>Heil</i>	133
9. Teater	153
10. Punane	173
11. Sademed	191
12. Ordu	217
13. Eluruum	237
14. Võõrad	265
15. Entusiastide maantee	283
16. Viimane seanss	305
17. Kõik on õige	329
18. Teenistus	353
19. Mida kirjutada	377
20. Imed	393
21. Seltsimehed	415
22. Tõde	437
23. Omad	457
Järelsõna	479

-

×

1

1

1

1

1. PEATÜKK

SIIN
MOŠKVA

„Ei tohi, Artjom.”

„Tee lahti. Tee lahti, ütlen ma.”

„Jaamaülema käsk... Ta ei lubanud mitte kedagi välja lasta.”

„Pead mind idioodiks või? Mis tähendab mitte kedagi? Kes see „mitte keegi” on?”

„Mul on käsk! Jaama kaitsmise eesmärgil... Kiirguse eest... Ei tohi lahti teha. Mul on käsk. Saad aru?!”

„Kas Kuivetu andis sulle käsu? Kas minu kasuisa andis sulle sellise käsu? Tee lahti.”

„Ma saan ju sinu pärast vastu pead, Artjom...”

„Ma teen siis ise, kui sina ei saa.”

„Halloo... Sanseits... Jah, postile... Artjom on siin... Teie oma. Mis ma temaga teen? Jah. Ootame.”

„Kitusid ära, jah? Tubli, Nikitska. Kitusid ära. Kao minema! Ma teen niikuinii lahti. Lähen niikuinii!”

Kuid vahtkonnaruumist hüppasid välja veel kaks, pressisid end Artjomi ja ukse vahele, hakkasid teda kergelt tõukama, hellalt. Artjom, väsinud, silmade ümber ringid, sest ta polnud veel pärast eilset pinnalkäiku toibunud, ei tulnud tunnimeestega toime, kuigi keegi ei kavatse nudki temaga kakelda. Uudishimulikud hakkasid kogunema: kriimud poisikesed, kelle juuksed olid läbipaistvad kui klaas, pundunud pere naised, kelle käed olid sinised ja terasjad lõputust küürimisest jäises vees, väsinud farmerid parempoolsest tunnelist, varmad mida tahes mõttetult jõllitama. Sosistati. Nad justkui vaatasid Artjomi ja samas ka mitte; nende nägudel oli kurat teab mis.

„Muudkui käib ja käib. Milleks saalida?”

„Jajah. Ja uks on iga kord pärani lahti. Sealt puhub, muide, ülevalt puhub! Äraneetu...”

„Kuule, ei tohi ju... Ei tohi temast nii rääkida. Ta on ikkagi... Meid kõiki. Päästnud. Sinu lapsed ju.”

„Päästis jah. Aga mis nüüd? Kas ta päästis nad selleks või? Ise neelab röntgenit ja meie ka... Seltsis segasem.”

„Mida kuradit ta seal käib? Oleks vähemalt mille nimel! Milleks!”

Aga siis ilmus nende nägude sekka üks: kõige olulisem. Vuntsid hooletusse jäetud, juuksed – hõredad ja juba üleni hallid – on veetud sillana üle paljaku. Nägu on voolitud ainult sirgete joontega; ei mingeid ümarusi. Ja ülejäänu on temas jäik, kummine, ei näri läbi, nagu oleks inimene võetud ja elusast peast ära vinnutatud. Hääl samuti vinnutatud.

„Minge kõik laiali. Kas kuulsite?”

„Kuivetu. Kuivetu tuli. Las viib enda oma ära.”

„Onu Saš...”

„Jälle sina, Artjom? Me ju rääkisime sinuga...”

„Tee lahti, onu Saš.”

„Minge laiali, kellele ma ütlesin! Pole siin midagi vahtida! Aga sina tule kaasa.”

Artjom istus selle asemel põrandale, poleeritud külmale graniidile. Toetus seljaga vastu seina.

„Aitab,” vormis Kuivetu sõna ainuüksi huultega, hääletult.

„Inimesed sosistavad juba niigi.”

„Mul on vaja. Ma pean.”

„Seal pole midagi! Mitte midagi! Seal pole midagi otsida!”

„Ma ju rääkisin sulle, onu Saš.”

„Nikita! Mida sa passid siin? Mine, saada kodanikud ära!”

„Just nii, Sanseitš. Kes ootab erikutset? Liiguta, liiguta ennast...”
vuristas Nikitska, ajades rahvahulka laiali.

„Sa ajasid jama. Kuule...” Kuivetu laskis endast õhu välja, lõdvenes, tõmbas kulmu kipra, laskus Artjomi kõrvale. „Sa ajad end ju hauda. Arvad, et see riietus kaitseb sind fooni eest? See on nagu sõel! Sitsikleidist on ka rohkem kasu!”

„Ja siis?”

„Isegi stalkerid ei käi nii sageli üleval kui sina... Oled sa proovinud doosi arvutada? Kas sa tahad elada või otsad anda?”

„Olen kindel, et kuulsin seda.”

„Aga mina olen kindel, et sulle viirastus. Seal pole kedagi, kes võiks

signaale saata. Mitte kedagi, Artjom! Kui palju ma pean sulle rääkima? Kedagi pole jäänud. Mitte midagi peale Moskva. Peale meie siin.”

„Ei usu.”

„Arvad, et mind huvitab, mida sa usud ja mida mitte?! Küll aga läheb mulle korda, kui sul langevad juuksed peast välja! Mulle läheb korda, kui sa hakkad verd kusema! Tahad, et sul riist otsast kuivaks?!”

Artjom kehtas õlgu. Oli mõnda aega vait, vaagis. Kuivetu ootas.

„Ma kuulsin seda. Tookord, tornis. Ulmani raadiosaatjast.”

„Aga peale sinu ei kuulnud seda keegi. Kogu selle aja jooksul, kui palju ka pole kuulatud. Tühi eeter. Ja nüüd?”

„Ja mina lähen üles, ongi kõik. Ongi kõik.”

Artjom tõusis jalgele, ajas selja sirgu.

„Ma tahan lapselapsi,” ütles Kuivetu talle alt.

„Et nad elaksid siin? Maa all?”

„Metroos,” parandas teda Kuivetu.

„Metroos,” nõustus Artjom.

„Nad elavad siin täitsa normaalselt ära. Vähemalt sünnivadki. Muidu...”

„Käsi neil lahti teha, onu Saš.”

Kuivetu vahtis põrandat. Musta läikivat graniiti. Midagi seal ilmselt oli.

„Oled sa kuulnud, mida inimesed räägivad? Et sul on katus sõitma hakanud. Tookord, tornis.”

Artjom manas näole naeratuse.

Hingas sisse.

„Tead, mida oleks tulnud lastelaste saamiseks teha, onu Saš? Oleks pidanud oma lapsed sigitama. Siis oleks saanud neid kamandada. Siis oleksid ka lapselapsed sinu, mitte kurat teab kelle nägu.”

Kuivetu sulges silmad. Möödus hetk.

„Nikita, tee talle lahti. Las tõmbab minema. Las kärvab maha. Ükskõik.”

Nikitska kuuletus vaikides. Artjom noogutas rahulolevalt.

„Tulen varsti tagasi,” ütles ta Kuivetule juba puhvrist.

Too ajas end seina najale toetudes püsti, keeras kühmus selja Artjomi poole ja lonkis jalgu järele vedades minema, poleerides graniiti.

Puhvri uks mürtsatas lukku langedes. Lae all süttis erevalge pirnike, kakskümmend viis aastat garantiid, peegeldus nõrga talvise päikesena räpastel kahhelkividel, millega puhvris oli kaetud kõik, välja arvatud

üks raudsein. Katkine plasttool – et tõmmata hinge või nõõrida saapaid –, konksu otsas lonti vajunud keemiakaitseülikond, põrandas oli renn ja tilpnes kummivoolik – desaktiveerimiseks. Nurgas seisis veel armeeranits. Ja seinal rippus sinine toru, nagu telefoniautomaadis.

Artjom ronis kaitseülikonda – avarasse, justkui võõrasse. Võttis kotist välja gaasimaski. Tõmbas kummi laiaks, sikutas pähe, pilgutas silmi, püüdes harjuda vaatama läbi ümmarguste uduste aknakeste. Haaras toru.

„Valmis.”

Kuuldus läbitungiv krigin ja rauast sein – mitte sein, vaid hermee-tiline värav – kerkis üles. Väljast paiskus läppunud ja niisket lehka. Artjom tõmbus külmast kühmu. Ta vinnas ranitsa selga – see oli raske, nagu oleks inimese oma turjale istuma pannud.

Üles viisid lõputu eskalaatori kulunud ja libedad astmed. VDNH¹ metroojaam – kuuskümmend meetrit maa all. Just piisav sügavus, et lennukipommid ei raputaks. Muidugi, kui tuumalõhkepea oleks tabanud Moskvat, oleks siin klaasiga täidetud süvend. Aga kõik raketipead püüti kinni kõrgel linna kohal; maale langesid vihmana ainult nende tükid – kiirgavad, kuid lõhkemisvõimetud. Seepärast oli Moskva pea-aegu terve ja isegi endise enda moodi – nii nagu muumia sarnaneb elusale tsaarile. Käed on omal kohal, jalad on omal kohal; naeratus...

Aga teistel linnadel polnud raketitõrjet.

Artjom ägises, sättides ranitsa mugavamini, lõi vargsi risti ette, libistas põidlad liiga lõtvade rihmade alla, et need pingumale tõmmata, ja läks üles.

•••

Kiivri rauale koputas vihm, näis, et see kopsis Artjomile kumedalt otse pähe. Kummisäärrikud vajusid porri, rooste voolas niredena kusagilt ülevalt kuhugi alla, taevas oli pilvedega kaetud – täiesti umbne – ja tühjad majad seisis ümberringi, kõik ajahambast puretud. Selles linnas polnud hingelistki. Juba kakskümmend aastat mitte hingelistki.

Läbi allee, mis koosnes niisketest raagus jändrikest, paistis VDNH hiiglaslik sissepääsukaar. On see vast kunstkamber: libaantiiktemplites olid välja pandud lootuselooted tulevasele hiilgusele. Hiilgus pidi saabuma varsti – homme. Ainult et homset ei saabunud.

Hukatuslik paik – VDNH.

1 VDNH – lühendatult Rahvamajandussaaduste Näitus. (toim)

Paar aastat tagasi elas siin veel igasugune rämp, aga nüüd polnud jäänud sedagi. Lubati, et kohe-kohe väheneb radiatsioonifoon ja võib hakata tasahilju tagasi tulema, näete, üleval kubiseb mutantidest, aga nemadki on elusolendid, kuigi moonutatud.

Välja kukkus vastupidi: jäine koorik sulas maapinnalt, maa hakkas hingama ja higistama, foon tõusis. Mutandid klammerdusid oma küünistega elu külge – ja kes jalga ei lasknud, see kõnges. Aga inimene istus maa all, elas metroojaamades ega kavatsenudki surra. Inimesele pole palju vaja. Inimene teeb igale rotile ära.

Loendur täris, arvutas Artjomile doosi. Ei võta seda enam kaasa, mõtles Artjom, ainult närvi ajab. Mis vahet seal on, kui palju täis tiksub? Mida see muudab? Kuni töö pole tehtud, tärisegu või ribadeks.

„Las räägivad, Ženj. Las arvavad, et katus sõidab. Neid ju polnud siis... Tornis. Nad ei käi oma metroost ju üldse väljas. Kust nemad peaksid teadma? Katus... Ma pommitasin neid kõiki... Ma ju seletan: täpselt sellel hetkel, kui Ulman pani katusele antenni püsti... Kuni ta seda häälestas... Midagi oli. Ma kuulsin! Ei, raisk, ei viirastunud. Ei usuta!”

Liiklussõlm tõusis tema pea kohal tagajalgadele, asfaldilindid hakkasid lainetama ja tardusid, raputades autod maha; need kukkusid, kuidas juhtub, kes neljale kápale, kes seljale, ja kõngesid sellistes poosides.

Artjom vaatas põgusalt ringi ja hakkas astuma mööda estakaadile viiva tee karedat väljasirutatud keelt. Minna polnud palju – ehk poolteist kilomeetrit. Järgmise keele juures turritasid Trikoloori kõrghooned, mis olid varem võõbatud pidulikult valgeks, siniseks ja punaseks. Aeg maalis hiljem kõik halliga üle, omamoodi.

„Aga miks ei usuta? Lihtsalt ei usuta ja kõik. Nojah, keegi ei kuulnud kutsungeid. Aga kust nad neid kutsungeid kuulavad? Maa alt. Keegi ei hakka ju ainult selle pärast üles minema... On ju õige? Mõtles ise: on see võimalik, et mitte keegi peale meie ei jäänud ellu? Kogu maailmas mitte keegi? Ah? Jama ju! Kas pole jama?”

Polnud tahtmist vaadata Ostankino teletorni, aga seda mitte näha polnud ka võimalik: keera sellest eemale või mitte, see pendeldab alati serva peal – nagu kriimustus gaasimaski klaasil. Must niiske, vaateplatvormi murdunud kepinupp; nagu oleks kellegi rusikas käsi maa alt välja tulnud, justkui oleks hiiglane tahtnud maa alt pealispinnale tungida. Aga ta jäi kinni punasesse Moskva savisse, ta rudjuti jääka niiskesse maasse, rudjuti ja litsuti laiaks.

„Kui ma olin tookord tornis...” osutas Artjom peaga hillitsetult selle suunas, „kui nad kuulaskid eetrit, üritaskid kinni püüda Möldri kutsungeid... Läbi selle kahina... Olen valmis vanduma mille nimel tahes... Oli! Midagi oli!”

Alasti metsa kohal ulpisid kaks kolossi – Tööline ja Kolhoositar, tardunud oma kummalises poosis, nagu liugleksid jääl või keerutaksid tangot, kuid teineteisele otsa vaatamata, justkui sootud. Aga kuhu nad siis vaatavad? Huvitav, kas nad näevad oma kõrguselt, mis on silmapiiri taga?

Vasakule jäi VDNH kuradiratas, hiiglaslik nagu Maad pöörlema paneva mehhanismi hammasratas. Ratas seisis koos mehhanismiga juba kakskümmend aastat paigal ja roostetas nüüd tasakesi. Hoog oli otsa saanud.

Rattale oli kirjutatud „850”: nii palju aastaid täitus Moskval, kui see püsti pandi. Artjom arvas, et pole mõtet seda arvu parandada: kui pole kedagi, kes aega loeb, jääb aeg seisma.

Inetud ja rõõmutud pilvelõhkujad, mis näisid enne valge-sini-punastena, kasvasid poole maailma suuruseks: kiviga visata. Kõige kõrgemad hooned piirkonnas, kui mitte arvestada purustatud torni. Just see, mida vaja. Artjom ajas pea kuklasse, jõudis pilguga tippu. Sellest löi kohe põlvedesse valu.

„Võib-olla täna...” päris Artjom küsimärgita, kuigi mäletas, et taeva kõrvad on pilvevatti täis.

Seal muidugi ei kuulnud.

Trepikoda.

Trepikoda nagu trepikoda ikka.

Koodlukk on kui vaenelaps, rauduks on elektrivooluta, majahoidja akvaariumis on kärvanud koer, postkastid kolisevad tuuletõmbuses plekiselt, neis pole kirju ega reklaamiprügi. Kõik on juba ammu kokku korjatud ja ära põletatud, et vähemalt käsigi soojendada.

All on kolm läikivat Saksa lifti, ukсед avali ja kiiskava roostekindla sisikonnaga, nagu võiks neist igäühega praegu selle kõrghoone tippu tõusta. Artjom vihkas neid selle eest. Kõrval on tuletõrjekäigu uks. Artjom teadis, mis on selle taga. Oli juba kokku lugenud: nelikümmend kuus astet jalgsi. Kolgatale ikka jalgsi.

„Alati... Jalgsi...”

Ranits kaalus praegu terve tonni; see tonn surus Artjomi betooni, segas astumast, eksitas sammu. Aga Artjom astus ikkagi – nagu üleskeeratud; ja rääkis nagu üleskeeratud.

„Ja mis siis, et pole tõrje... rakette... Ükskõik... Pidid ju... Pidid ju veel kusagil... Inimesed... Ei saa olla, et ainult siin... Et ainult Moskvast... Ainult metroos... Maa ju... Seisab... Pole tükkideks purunenud... Taevas... Puhastub... Ei saa ju olla... Et kogu Maa... Ameerika... Ja Prantsusmaa... ja Hiina... Aga mingisugune Tai... See ei teinud ju kellelegi midagi... Seda pole ju millegi eest...”

Artjom polnud kuidagi oma kahekümne kuue eluaasta jooksul käinud ei Prantsusmaal ega Tais. Ta ei leidnud peaaegu üldse vana maailma eest: jäi sündimisega hiljaks. Uuel maailmal on kasinam geograafia – VDNH metroojaam, Lubjanka metroojaam, Arbatskaja metroojaam... Ringliin. Aga vaadates harva kätte juhtuvates turismi-ajakirjades Pariisi ja New Yorgi fotosid, mida hallitus oli filtreerinud, tundis Artjom südamega, et need linnad on veel kusagil olemas, seisavad, pole otsa saanud. Võib-olla ootavad teda.

„Miks peaks... Miks peaks alles jääma ainult Moskva? See pole loogiline, Ženj! Saad aru? Pole loogiline! Tähendab... Tähendab, me ei suuda... Nende kutsungeid... Kinni püüda... Veel. Tuleb lihtsalt jätkata. Ei tohi käsi rüppe lasta. Ei tohi...”

Kõrghoone oli tühi, aga tõi siiski kuuldavale helisid, elas: rõdudest lendas sisse tuul, paugutas uksi, hingas vilinal liftišahtides, kahistas millegagi võõrastes köökides ja magamistubades, teeskles naasnud pererahvast. Aga Artjom ei uskunud teda enam, ei pööranud isegi ümber ega astunud külalisena sisse.

On ju teada, mis on rahutult paukuvate uste taga: paljaks röövitud korterid. Jäänud olid ainult põrandale laiali loobitud fotod – võõrad surnud olid pildistanud end mitte kellelegi mälestuseks – ja täiesti lohmakas mööbel, mida ei saa enda järel tarida metroosse ega teise ilma. Teistes majades olid aknad lööklaine tõttu eest lennanud, aga siin olid pakettaknad, need olid vastu pidanud. Ent kahe aastakümnega olid kõik kattunud tolmuga, justkui kae tõttu pimedaks jäänud.

Varem võis mõnes korteris endist peremeest kohata: tonksab gaasimaski londiga mõnda mänguasja ja nutab londi kaudu inisedes, kuulmata, et talle on astunud keegi selja tagant ligi. Aga nüüd pole enam ammu kedagi ette juhtunud. Keegi jäi lamama, auk seljas, selle oma lollaka mänguasja kõrvale, aga teised vaatasid teda ja said aru: üleval pole kodu ega ülepea midagi. Betoon, tellis, lörts, mõranenud asfalt, kollased luud, üleüldine kõdu, ja foon. Nii on Moskvast ja nii on kogu maailmas. Kusagil pole elu peale metroo. Fakt. Üldteada.

Kõik teavad seda peale Artjomi.